

Työ- ja elinkeinoministeriö
kotouttaminen@tem.fi

Lausuntopyyntö TEM/1081/09.04.01/2013

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen lausunto ALTTI ja VERTTI -selvityksistä

ALTTI-selvitys

Perheryhmäkotien toiminnan koordinoinnin puuttumisen aiheuttamat ongelmat ovat tulleet tutuksi Pohjois-Karjalassa, jossa on toiminut yli 15 vuoden ajan ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten yhdistettyjä ryhmä- ja perheryhmäkoteja, sittemmin eriytetty ryhmäkoti ja perheryhmäkodit ja nykyisellään kaksi perheryhmäkotia. Sellaisen koordinaatioryhmän kokoaminen, jossa on ensisijaisesti perheryhmäkotitoiminnan sekä lastensuojelun vahvaa asiantuntemusta on merkittävä askel parempaan suuntaan.

Alaikäisen majoituksen jatkuvuuden tärkeyttä pidettiin menneinä vuosina itsestäänselvytenä. Yhdistettyjen ryhmä- ja perheryhmäkotien jakaminen kahdeksi toiminnoksi vuoden 2010 alusta lukien ei ollut lasten edun mukaista. Väitettä turvapaikanhakijalasten ja oleskeluluvan saaneiden lasten eriarvoisessa asemassa olemisesta voi myös kyseenalaistaa: Lapset kaipaavat tuttuja ja turvallisia ihmissuhteita, he eivät ole kiinnostuneita toimeentulotukiasioista. Jos palvelujen ero todella on asiassa merkityksellinen tekijä, tulee taloudelliset etuudet tai palvelut yhdenmukaistaa, jotta voidaan päästä takaisin lasten edun mukaiseen toimintamalliin, yhdistettyihin ryhmä- ja perheryhmäkoteihin. Yhdistetty ryhmä- ja perheryhmäkotimalli toisi järjestelmään huomattavia etuja sekä paikkakapasiteetin joustavuuden kautta että taloudellisesta näkökulmasta.

Selvityksessä mainitaan seuraavasti: ”Ryhmäkodit ovat kuitenkin sidoksissa vastaanottokeskuksiin, mikä asettaa rajoitteita perheryhmäkotien sijoittamiselle.” Ryhmä- ja perheryhmäkotien sijoittaminen eri paikkakunnalle vastaanottokeskuksen kanssa on toiminut aiemmin. Epäselväksi jää, mikä asettaa sijoittumiselle rajoitteita nykypäivänä?

Hyvin toimivat, olemassa olevat, mutta asiakasvajausta potevat perheryhmäkodit voisivat toimia osittain myös ryhmäkoteina, vaikka ne sijaitsisivat eri paikkakunnalla vastaanottokeskuksen kanssa. Toimintaa tulisi vain koordinoita niin, että pian täysi-ikäistyvät turvapaikanhakijanuoret sijoitetaan vastaanottokeskuspaikkakuntien ryhmäkoteihin, ja jos he eivät ennätä saada oleskelulupaa ryhmäkoti-ikäisenä, siirtymä saman paikkakunnan vok:een on vaivatonta.

Sekä aluehallintoviraston tehtävät perheryhmäkotien valvonnassa että ELY-keskusten tehtäväksi ajatellut tehtävät tulee selkeästi rajata ja ohjeistaa ministeriötasolla. ELY-keskusten nykyisen perheryhmäkoti-toiminnan ohjauksen taso riippuu epäilemättä siitä, onko paikkakunnalla vuosien kokemuksen myötä kehittynyt toimintamalli ja yhteistyösuhteet, vai onko toiminta ihan uutta kaikille. Työministeriön vastuu-aikaan taloudellinen ohjaus oli keskiössä, mutta sen jälkeen ELY:t eivät ole edes talousasioihin saaneet mitään valtakunnallista ohjausta. Ryhmä- ja perheryhmäkotien henkilökunnalle järjestettävät työkokoukset tulee toteuttaa niin, että niihin on todellinen osallistumismahdollisuus myös Etelä-Suomen ulkopuolella työskentelevillä.

Perhehoitomalliin liittyvää korvausjärjestelmää tulee kehittää siten, ettei perhehoidon toteuttaminen aiheuta kunnille kohtuuttomia kuluja myöskään siinä tilanteessa, kun kuntakorvausaika on jo käytetty. Kunnille maksettiin aiemmin VnP 512/1999 mukaisesti alaikäisten huollosta korvaus siihen saakka, kunnes alaikäinen täytti 18 vuotta. Korvausaika rajattiin kymmeneen vuoteen, kun korvausasiat siirrettiin kotouttamislakiin. Tätä taloudellisen etuuden huononnusta ei kuitenkaan millään tavalla selitetä kotolain perusteluissa (päinvastoin korvausjärjestelmän todetaan pysyvän ennallaan), ei lakimuutokseen liittyneissä koulutuksissa, eikä asiaa ole selkeästi esitetty myöskään kustannusten korvausohjeessa, joten välttämättä kunnat ole edes huomanneet korvausajan muuttuneen. Asia tuleekin yleensä esille vain nuorena tulleiden erityiskorvaussopimusten tekovaiheessa. Korvaussäännös on merkittävä tekijä perheryhmäkodin toiminnan suunnittelun kannalta. Miten kustannukset jaetaan tapauksessa, jossa kymmenen korvausvuotta ylittyy, mutta lapsi on alaikäinen ja asuu edelleen perheryhmäkodissa tai mitä tehdään, kun perheryhmäkodissa asuva lapsi saa Suomen kansalaisuuden? Korvausaikakysymys kytkeytyy myös jälkihuollon järjestämiseen.

Suunnittelun edustajien palkkioiden ja kulukorvausten maksun keskittämisen myötä, myös vastuu edustajien työn ohjauksesta ja koulutuksesta tulee keskittää samaan paikkaan lastenhuoltoasioihin erikoistuneelle asiantuntijalle. Koska edustajat vaihtuvat, ei heidän koulutustaan voi jättää satunnaisesti toteutettavien koulutustilaisuuksien varaan, vaan työhön opastus tulee saada edustajatyön alkamisvaiheessa.

Oleskeluluvan saaneiden alaikäisten huoltoon liittyvät asiat tulisi kokonaisuudessaan ratkaista samoin, kuin tehdään ilman huoltajaa tai perheestään erossa olevien suomalaislasten kohdalla, jotta luotaisiin maahanmuuttajalasten etuja ja tarpeita parhaiten palveleva järjestelmä.

VERTTI-selvitys

Vastaanottokeskusmuutto on tullut jäädäkseen. Niistä kunnista, joilla olisi edellytyksiä toimia vastaanottokuntina (vähintäänkin asuntoja, TE-toimisto ja useamman tason koulutustoimijoita) tulee koota tiedot vastaanottokeskuksille. Kuntakorvausten saamisen ehtona oleva vaatimus kuntasopimuksen solmimisesta tulisi poistaa kotolaista, jolloin näiden mahdollisten satunnaisvastaanottajakuntien ei tarvitsisi käynnistää usein pitkäkestoista ja kankeaa sopimusasian hallinnollista kunnalliskäsittelyä.

Erillinen käsityönä tehty ja kunnilta kerätty pakolaistilastointi jäänee pois kuntakorvausjärjestelmän uudistuksen myötä. Tämä on tarpeen, sillä kunnista saadut tiedot eivät välttämättä ole olleet yhteismitallisia, eikä tieto ensimmäisestä asuinkunnasta ole antanut mitään tietoa pakolaisen asuinkunnasta siitä päivästä eteenpäin.

Maistraattien kotikuntamerkintöjen teko tulee olla yhdenmukaista niin, että vakituista kotikuntamerkintää ei koskaan tehdä laitostyyppiseen vastaanottokeskukseen (ei kai näin ole tehty tähänkään asti?).

Kaikki tarpeeton asiakirjojen laadinta ja paperien lähettely tulee poistaa vastaanottojärjestelmästä. Kaikkiin pakolaisiin liittyvä tiedon vaihto tulee keskittää UMA-järjestelmään ja siihen tulee antaa käyttöoikeus myös kuntien pakolaistoimijoille.

Yksikön päällikkö

Reijo Vesakoivu

Työvoimapalveluasiantuntija

Eija Ratinen